

OPINNÄYTETYÖ

Osallisuus Yhdessä Vahvemiksi –hankkeen ryhmätoiminnoissa

Katri Suhonen

Yhteisöpedagogi
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(11/2023)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi

Tekijät: Katri Suhonen

Opinnäytetyön nimi: Osallisuuden kokemukset Yhdessä Vahvemerkiksi –hankkeen ryhmätoiminnoissa

Sivumäärä: 35

Työn ohjaaja: Satu Riikonen

Työn tilaaja: Yhdessä Vahvemerkiksi –hanke, Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry

Tämän työelämälähtöisen opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoa siitä, miten Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry:n Yhdessä Vahvemerkiksi -hankkeen ryhmätoimintoihin osallistuvat maahanmuuttajataustaiset vanhemmat määrittelevät osallisuutta ja miten osallistujat haluaisivat osallisuuden näkyvän yhteisessä toiminnassa.

Opinnäytetyön tietoperustassa käsitellään osallisuutta ja sen osa-alueiden kautta sekä avataan kotoutumista maahanmuuttajan perspektiivistä uudessa yhteiskunnassa.

Tämän laadullisen tutkimuksen opinnäytetyön menetelminä on käytetty työpajaa ja teemahaastattelua. Työpaja toteutettiin Yhdessä Vahvemerkiksi -hankkeen kohtaamiskahvilassa 6.6.2023, johon osallistui 15 maahanmuuttaja taustaista vanhempaa. Teemahaastattelut järjestettiin sen sijaan syys-lokakuussa 2023, johon osallistui neljä vanhempaa heistä kaikki olivat naisia,

Aineistosta muodostui neljä osallisuuden teema-aluetta. Osallisuus tulee esille: tunnekokemusten, sosiaalisten suhteiden sekä tiedon- ja konkreettisten asioiden kautta.

Tuloksina syntyi lasten vanhempien tarpeista lähtöisin tulleita toimintaehdotuksia sekä tuotos Tule mukaan -toimintamalli, jonka tarkoituksena on lisätä ryhmätoimintaan osallistuneiden lasten vanhempien osallisuutta hankkeen ryhmätoiminnoissa.

Tule mukaan -toimintamalli tukee, että toimintaan osallistuvien vanhempien ääni tulee paremmin esille ja kuuluksi sekä heidän osaamisensa tulee paremmin näkyville. Vanhemmat pystyvät ottamaan paremmin toimijuutta yhteisessä toiminnassa ja pääsevät mukaan toiminnan suunnittelun sekä toteutuksen eri vaiheisiin.

Tule mukaan -toimintamallin yhteyteen perustetaan WhatsApp-ryhmä, jonka tarkoitus on toimia viestintäkanavana ja alustana, jonka kautta vanhemmat voivat tuoda esille omia toiveita ja tarpeita sekä kanavan tarkoitus on aktivoida vanhempia aktiivisemmin mukaan.

Opinnäytetyö tukee tunnistamaan hyviä käytäntöjä sekä haastaa tunnistamaan asioita, joissa olisi kehitettävää. Lisäksi tulee esille, miten opinnäytetyö hyödyttää ammattialaa.

Asiasanat: Osallisuus, kotoutuminen

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Name of the Degree Programme

Author: Katri Suhonen

Title: Experiences of inclusion in Yhdessä Vahvemiksi -project

Number of Pages: 35

Supervisor(s): Satu Riikonen

Commissioned by: Yhdessä Vahvemiksi –project, Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry

The aim of this working life-oriented thesis is to increase information about how the participants in the group activities of Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry's Yhdessä Vahvemiksi project define inclusion and how the participants would like inclusion to be visible in joint activities.

In this thesis, the themes of inclusion and its sub-areas are discussed as well as the integration in a new society from the immigrant's perspective.

The methods of this qualitative research thesis are a workshop and thematic interviews. The workshop was carried out during Yhdessä Vahvemiksi project's meetup cafes on the 6th of June, 2023. 15 people participated in the workshop. The thematic interviews were held from September to October in 2023. A total of four women were interviewed.

Four thematic areas of inclusion were drawn out from the data: emotional experiences, social relationships, knowledge and concrete elements.

As a result of the thesis, action proposals based on the needs of the children's parents, as well as the Tule mukaan -action model were established.

Tule mukaan -action model supports the parents participating in the activity by helping their voices to be better presented and heard, and their expertise becomes more visible. Parents are able to take an active role in joint activities and get involved in the different phases of the planning and implementation of the activities in an improved manner.

In connection with the Tule mukaan -action model, a WhatsApp group is established, the purpose of which is to act as a communication channel and a platform through which parents can bring up their own wishes and needs. The purpose of the channel is to activate parents to participate more than before.

The thesis helps to identify good practices and challenges to identify issues that need to be developed. In addition, it will be shown how the thesis benefits the professional field.

Keywords: Inclusion ,integration

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	5
2	ESPOON MONIKULTTUURISET LAPSET JA NUORET RY	7
	2.1 Kuvaus työtilaajasta.....	7
	2.2 Tarve	8
3	TIETOPERUSTA.....	11
	3.1 Osallisuus käsitteenä.....	11
	3.2 Osallisuuden osa-alueet	12
	3.3 Kotiutuminen uuteen yhteiskuntaan	14
4	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT.....	17
	4.1 Teemahaastattelu	18
	4.2 Työpaja	20
	4.3 Aineiston analysointi	22
5	TULOKSET	23
	5.1 Tunnekokemukset osallisuudesta.....	23
	5.2 Osallisuus sosiaalisina suhteina	24
	5.3 Osallisuus tietona.....	25
	Osallisuus konkreettisina asioina.....	26
6	TULOSTEN ANALYYSI.....	28
7	KEHITTÄMISEHDOTUKSET	29
	7.1 Tuotokset	30
8	OMA POHDINTA	32
	LÄHTEET	34

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä selvitin, millaisia osallisuuden kokemuksia Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry:n Yhdessä Vahvemiksi –hankkeen ryhmätoimintoihin osallistuneet maahanmuuttajanaiset ovat kokeneet. Selvitin, mitä osallisuus heille merkitsee ja miten osallisuutta tulisi vahvistaa jatkossa, jotta osallistujien ääni pääsisi paremmin esiin yhteisessä toiminnassa.

Stea on myöntänyt Yhdessä Vahvemiksi -hankkeelle rahoituksen vuosille 2022–24. Pääta-voite hankkeessa on vahvistaa osallisuutta, vanhemmuutta ja sosiaalisia verkostoja. Hankkeen tarkoitus on tukea maahanmuuttajataustaisia erityisesti, arabian-, somalin-, albanian ja venäjänkielisiä vanhempia mm. lisäämällä tietoa perheestä, parisuhteesta, vanhemmuudesta ja suomalaisen yhteiskunnan palvelujärjestelmästä. (Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2021.)

Hankkeella on 4 viikoittain kokoontuvaa ryhmätoimintaa, johon osallistuu vanhempia ja lapsia. Yleisimmät kieliryhmät ovat arabia, somali, kurdi, dari, urdu, amhara ja turkki. Ryhmätoimintaa järjestetään ympäri Espoota. Työskentelen Yhdessä Vahvemiksi –hankkeessa projekti-työntekijänä.

Vahvistamalla osallisuutta voidaan edistää kotoutumista ja oman paikkansa löytymistä suomalaisesta yhteiskunnasta (PALOMA-käsikirja 2018, 57). Osallisuus lisää kaikkien ihmisten hyvinvointia taustasta riippumatta. Erityisesti kuitenkin tulisi huomioida heikoimmassa asemassa olevien ihmisten osallisuuden toteutuminen (THL 2023, 13).

Kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan tulisi olla vastavuoroista. Siinä missä pitäisi jatkuvasti kehittää maahanmuuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan, tukea kielen oppimista ja työelämään pääsyä. Olisi myös tärkeää pohtia, kuinka vahvistetaan hyviä väestösuhteita ja mahdollistetaan enemmän arjen kohtaamisia eri taustaisten ihmisten välillä (THL 2023, 14).

Tässä työelämälähtöisessä opinnäytetyössä tutkin hankkeen ryhmätoimintaan osallistuvien maahanmuuttajataustaisten vanhempien osallisuutta laadullisin menetelmin teemahaastattelun ja toiminnallista työpajaa hyödyntäen. Osallisuustyöpaja järjestettiin Yhdessä Vahvemiksi -hankkeen kohtaamiskahvilassa Espoon keskuksen Perhekeskuksessa 6.6.2023. Teemahaastattelut järjestettiin sen sijaan syys-lokakuussa 2023. Osallisuustyöpajaan vastaukset ensin järjestettiin teemoittain ja analysoitiin.

Opinnäytetyö lisää tietoa siitä, miten toimintaan osallistuvat kokevat osallisuutta yhteisessä toiminnassa. Ja auttaa näin opinnäytetyön tilaajaa tunnistamaan osallisuuteen liittyviä asioita, jotka ovat koettu hyväksi. Opinnäytetyö tukee ja haastaa tunnistamaan asioita, joissa olisi kehitettävää.

Lisäksi opinnäytetyö tarjoaa tietoa siitä, miten osallistujat määrittelevät osallisuutta ja miten osallistujat haluaisivat osallisuuden näkyvän toiminnassa.

Vahva osallisuuden kokemus edesauttaa hyviä väestösuhteita ja luo turvallista arkea: Osallisuutta kokeva kohtaa naapurinsa kunnioittaen (THL 2023, 9),

2 ESPOON MONIKULTTUURISET LAPSET JA NUORET RY

2.1 Kuvaus työntilajasta

Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry on vuonna 2009 perustettu yhdistys, jonka tavoitteena on edistää kokonaisvaltaisesti monikulttuuristen lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvointia. Järjestön keskeisiä arvoja ovat monikulttuurisuus, ystävyys, osallisuus ja yhdenvertaisuus. (Espoonmokat.fi 2023.)

Yhdistyksessä on vuonna 2023 yhteensä neljä työntekijää, joista Yhdessä Vahvemiksi –hanke työllistää yhteensä kaksi (Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2023). Yhdistys poikkeaa monella tavalla perinteisistä yhdistyksistä. Sen hallitus on monikulttuurinen. (mt.,7.)

Hallituksen ohella sen työntekijöillä ja aktiiveilla on joko omakohtaista tai perheen jäsenten kautta ymmärrystä maahanmuuton haitoista ja hyödyistä sekä vaikeuksista sopeutua Suomeen. Ymmärrystä ja kokemusta löytyy esimerkiksi pakolaisuudesta, monikulttuurisesta perhe-elämästä ja oman paikan löytämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Yhdessä Vahvemiksi on 2022–2024 Stean rahoittama hanke, jossa tuetaan maahanmuuttajataustaisten vanhempien osallisuutta, vanhemmuutta ja verkostoja suomalaisen yhteiskunnan kontekstissa (Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2021).

Hankkeen toiminnoista osa on peräisin aiemmasta Vahvemiksi -hankkeesta, jota rahoitettiin vuonna 2021 TEM tuella (Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2023).

Hanke palkittiin vuonna 2022 vuoden espoolaisena järjestötekona. Perusteluissa oli muun muassa se, että hankkeen toiminta tuki maahan muuttaneiden espoolaisten vanhemmuutta kokonaisvaltaisesti ja ilolla. Esille nousivat myös hankkeen osallistavat toimintatavat, jotka olivat osallistavia ja osallistujien ääni sekä kädenjälki näkyivät toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. (Espoo.fi 2022.)

2.2 Tarve

Järjestöjen toimintakenttä ja toiminta ovat muutoksessa. Tulevaisuuden näkymät järjestöissä – selvityksessä käy ilmi, kuinka järjestöjen asiakkaiden ja palvelukäyttäjien osallisuus palveluiden kehittämisessä on selvässä kasvussa. Tulevaisuuden näkymät järjestöissä – selvityksen perusteella järjestöjen toimintaympäristö ja toiminta selvityksen mukaan muuttuvat seuraavien viiden vuoden kuluessa. Selvityksessä tulee ilmi, kuinka järjestöjen asiakkaiden ja palvelukäyttäjien osallisuus palveluiden kehittämisessä on selvässä kasvussa. (Osana.fi, 2021.)

Yhdessä Vahvemiksi -hankkeen toimintaan osallistuneiden osallisuuden kokemuksia ei ole aiemmin tutkittu. Ei ole tiedossa, kuinka hankkeen osallistujien osallisuuden kokemukset ovat vahvistuneet, ja millaisia osallisuuden kokemuksia he ovat saaneet yhteisessä toiminnassa.

Tutkija Pasi Saukkosen (2020) mukaan monien suomalaisten yhteisöjen, yhdistysten ja toimijoiden tulisi miettiä omaa osaansa monikulttuurisen Suomen rakentamisessa. Toimijoilla voisi olla vielä nykyistä paljon enemmän annettavaa, ja ehkä etenkin niille ulkomaalaistaustaisille suomalaisille, joilla on vaikeuksia päästä osaksi yhteiskuntaa työpaikkojen kautta. Monien järjestöjen toiminnassa voi olla tiedostamattomia piirteitä ja käytäntöjä, jotka tekevät muualta tulleille mukaan tuleminen hankalaksi. Monikulttuurisen kansakunnan rakentuminen ei tapahdu itsestään.

Asuinalueet muuttuvat maahanmuuton myötä ja yhä useampi espoolainen on taustaltaan muu kuin ruotsin- tai suomenkielisiä. Espoolaisista oli vieraskielisiä vuoden 2022 lopussa 66 730 henkeä eli 21,9 prosenttia. (Espoon kaupunki, 2022.)

Yhdessä Vahvemiksi -hankkeessa osallistujien näkökulmasta on tärkeää ymmärtää ja vahvistaa osallisuutta osallistujien näkökulmasta, jotta sitä voitaisiin tukea vielä kokonaisvaltaisemmin. Maahanmuuttaja taustaiset vanhemmat pääsisivät mukaan suunnittelemaan ja kehittämään yhteistä toimintaa.

Yhdessä Vahvemiksi -hankkeessa on viikoittain 4 säännöllisesti kokoontuvaa ryhmää. Maanantaisin on lasten ja vanhempien -ryhmätoiminta Vahvemiksi vanhemmaksi -ryhmä Yhteisötalo Espoossa. Tiistaisin on Kohtaamiskahvila Espoon keskuksen Perhekeskuksessa ja torstaisin on kohtaamiskahvila Matinkylän Naapuruustalolla, joka on syksyllä 2023 jalkautunut eri palveluihin. Tämän lisäksi torstaisin on kohtaamiskahvila Tapiolan Omniassa.

Vahvemmaksiksi vanhemmaksiksi -ryhmätoiminta

Maanantai-iltaisina klo. 17–19 on lasten ja vanhempien -ryhmätoiminta Vahvemmaksiksi vanhemmaksiksi -ryhmä, joka kokoontuu Yhteisötalo Espoossa. Ryhmän tarkoituksena on vahvistaa vanhempien vanhemmuutta, tukea lasten ja vanhempien välistä vuorovaikutusta. Ryhmässä lapset ja vanhemmat leikkivät yhdessä ja tekevät toiminnallisia tehtäviä sekä mukana on erilaisia asiantuntijavieraita. Lasten suosituimpia vuorovaikutusleikkejä ovat kuumaperuna ja erilaiset vuorovaikutukselliset hippa- ja peilileikit. Ryhmätoiminta päättyy aina yhteisellä ruokailulla. (Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2022.) Ryhmätoimintaan osallistuu vanhempia eri kielitaustoista ja lapsia. Yleisemmät kieliryhmät ovat arabia, somali, kurdi, dari, amhara, urdu ja turkki.

Kohtaamiskahvilat

Kohtaamiskahvila Espoon keskuksen Perhekeskuksessa kokoontuu tiistaisin klo. 10–12. Ryhmään osallistuu eri taustaisia lasten vanhempia ja alle kouluikäisiä lapsia. Toiminnassa tarjotaan aamupalaa ja avoimessa tilassa sijaitsee myös leikkipaikka lapsille.

Ryhmätoiminnassa jaetaan tietoa vanhemmuudesta, parisuhteesta, perhe-elämästä ja eri palveluista. Lisäksi tutustutaan toisiin erilaisiin ryhmäytymisleikkien avulla ja monipuolisesti käsitellään vanhemmuuden, parisuhteen ja perhe-elämään liittyviä teemoja. Ryhmässä myös vieraillee erilaisia asiantuntijavieraita, joiden kautta erilaiset palvelut tulevat osallistujille tutuksi. (Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2022, 12.) Syksyllä 2023 toimintaan on jalkautunut eri palveluita mm. hammashoito, perhesosiaalityö, lastensuojelu sekä monia muita toimijoita.

Kohtaamiskahvila Matinkylän Naapuruustalolla kokoontuu torstaisin klo. 10–12. Ryhmän tavoitteet ovat samanlaisia kuin tiistain kohtaamiskahvilassa (Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2012, 12). Syksyllä 2023 ryhmä toteutti palvelukäyntejä erilaisiin palveluihin esimerkiksi Matinkylän Uimahallin kuntosalille, Iso Omenan palvelutorille, Lippulaivan kirjastoon ja Matinkylän Chappleen.

Kohtaamiskahvila Tapiolan Omniassa on torstaisin kl.13–14.30. Tämä ryhmän tavoitteet ovat samanlaisia. Ryhmä eroaa muista ryhmistä, sillä tavoin, että ryhmään osallistuu eri taustaisia opiskelijoita, jotka suorittavat suomalaista peruskoulua. Tässä ryhmässä osa opiskelijoista ei ole vielä lapsen vanhempia. Täten tässä ryhmässä korostuu enemmän hankkeen muut tavoitteet esimerkiksi palveluiden tutuksi tuominen, kuten harrastus-, työllisyys- ja opiskeluasiat. Kohtaamiskahvila on samaan aikaan opiskelijoiden koulupäivän / koulupäivän päättymisen kanssa.

Yhdessä Vahvemmxiksi -hankkeen ryhmätoimintoihin osallistuu suurimmaksi osaksi maahan muuttaneita vanhempia, mutta mukaan on löytänyt myös ikääntyviä maahanmuuttajia sekä kahdenkulttuurin vanhempia esimerkiksi suomalaisia, joilla on maahanmuuttajataustainen puoliso sekä eri-ikäisiä lapsia.

Tietoa toiminnasta jaetaan Yhdessä Vahvemmxiksi -hankkeen sosiaalisen median-, WhatsAppin ja Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry:n eri viestintäkanavien kautta.

Yhdessä Vahvemmxiksi -hankkeen eri ryhmätoiminnassa kohdataan runsaasti osallistujia eri kieli- ja ikäryhmistä. Kohtaamisia kohtaamiskahviloissa ja Vahvemmxiksi vanhemmxiksi -ryhmässä tammi-kesäkuun 2023 aikana yhteensä 1622 henkilöä. Sama henkilö voi näkyä luvuissa useamman kerran. (Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2023.)

3 TIETOPERUSTA

Opinnäytetyön tietoperusteena ovat osallisuus ja kotoutuminen. Osallisuutta käsitellään osallisuuden käsitteen ja sen osa-alueiden kautta. Kotoutumista käsitellään yksilön ja vastaanottavan yhteiskunnan näkökulmasta.

3.1 Osallisuus käsitteenä

Osallisuus on Nivala & Rynäsén (2013) mukaan ihmisen sosiaaliseen perusluonteeseen liittyvää kuulumista johonkin, olemista, elämistä ja toimimista yhteydessä muihin ihmisiin. Lisäksi osallisuutta voidaan ymmärtää ihmisen ja yhteisön välisenä tavoiteltavana suhteena (mt., 27). Osallisuus toteutuu ihmisen ja yhteisön välisessä suhteessa, kun ihminen toimii osana ja kokee olevansa osa yhteisöä. Suhde ihmisen ja yhteisön välisessä suhteessa muodostuu kolmesta osa-alueesta: johonkin kuulumisesta, osallistumisesta ja kuulumisen tunteesta siten, että osallisuuden toteutuminen edellyttää kaikkia kolmea yhdessä (mt., 27).

Osallisuus on kykyä ja päätösvaltaa vaikuttaa oman elämään ja sen mahdollisuuksiin. Se on säätelyä ja liittymistä oman elämän asioihin ja sosiaalisiin suhteisiin. Se on myös vaikuttamisen tunnetta ja mahdollisuuksia. Osallisuuden muotoja on monia ruohonjuuritason yhteisöllisyydestä kansalliseen päätöksentekoon vaikuttamiseen. (PALOMA-käsikirja 2018, 78.)

Osallisuutta tulee edistää kaikissa palveluissa, toiminnoissa sekä yhteiskuntapolitiikassa. Eri-tyistä huomiota on kiinnitettävä heikossa asemassa olevien osallisuuteen: on huomioitava erilaiset tarpeet, tarjottava mahdollisuuksia osallistua ja olla mukana yhteisöissä ja yhteiskunnassa, sekä otettava erilaiset kokemukset mukaan suunnitteluun, päätöksen valmisteluun ja itse päätöksen tekoon. (THL 2023, 13.)

Osallisuutta voi olla vaikea kokea monestakin syystä. Vaarassa tuntea osattomiksi voivat olla sellaiset pakolaistaustaiset ihmiset, joilla on heikko kielitaito, kielteisiä kokemuksia syrjinnästä ja epäoikeuden mukaisesta kohtelusta sekä kotona lapsia hoitavat naiset. (PALOMA-käsikirja 2018, 79.)

Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi FinMonik -tutkimuksessa (2018–2019) selviää, että ulkomaalaistaustaisilla oli enemmän yksinäisyyden kokemuksia ja vaille läheisten tukevia jääviä kuin koko väestössä. Lisäksi elämänlaatu näyttäyty erittäin huolestuttavalta Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan alueilta muuttaneen väestön osalta, sillä heidän elämänlaatunsa hyväksi kokevia oli huomattavasti harvempi kuin koko väestöä tai monista muista ulkomaalaistaustaisista ryhmistä. (mt.,81) sekä kolmannes tutkimukseen vastanneista ilmoitti kotitalouden viime vuoden tuloksi alle 15 000 euro (mt., 61).

Osallisuutta voidaan lisätä tukemalla maahanmuuttajien toimijuutta kehittämällä toimintamuotoja, joiden kautta henkilökohtainen kapasiteetti ja kyvyt tulevat käyttöön. Tämä voisi auttaa löytämään oman paikkansa uudesta kotimaasta, antaisi mahdollisuuden säilyttää oman identiteettinsä ja vaikuttaisi oman elämän ja hyvinvoinnin rakentamiseen. (Paloma-käsikirja 2018, 80.)

Vahva osallisuuden kokemus lisää yksilön hyvinvointia, lisää yhteisöllistä hyvinvointia, edesauttaa hyviä väestösuhteita luoden turvallista arkea ja ilmapiiriä. Näitä tavoitteita kohti kuljetaan, kun monimuotoinen joukko ihmisiä ja palveluntuottajia voivat yhdessä osallistua yleis-työdyllisen toiminnan suunnittelusta aina päätöksentekoon asti. (THL 2023, 14.)

Saukkonen (2020) toteaa, että yhteiskunnan yleisen toimivuuden ja ihmisten itsensä vuoksi on hyvä, jos kaikki maassa asuvat kokevat osallisuutta yhteiskunnassa ja samastuvat ainakin jossain määrin oman asuinmaansa kulttuuriin ja kansalliseen identiteettiin. Lisäksi tulisi tarkastella kriittisesti sitä, miten erilaiset julkiset tilat, instituutiot ja yhteisöt toimivat. Osoittavatko ne vieraanvaraisuutta ja yhdenvertaisen osallistumisen käytänteitä. Ystävällisyyden kulttuuri vetää ihmisiä puoleensa sitoen heitä osaksi yhteisöä, jotka uudistavat väestöllisesti muuttuvaa yhteiskuntaa.

3.2 Osallisuuden osa-alueet

Osallisuus ja erilaiset osallisuutta lisäävät toimet voidaan sosiaali-, käyttäytymis- ja terveystieteellisen tutkimuksen perustuen jaotella eri osa-alueisiin. Nämä osa-alueet ovat osallisuus omassa elämässä, osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa sekä osallisuus yhteisestä hyvästä. (THL 2023, 20.)

Osallisuuden viitekehys koostuu erilaisista teorioista. Useampia teorioita tarvitaan selittämään ihmisten toimintaa ja sitä, miten yhteinen oleminen järjestetään. Tarvitaan esimerkiksi teorioita siitä, miten resurssit jakautuvat, tarpeet muodostuvat tai miten tunteet vaikuttavat käyttäytymiseen ja ihmisten väliseen olemiseen. Tarvitaan myös teorioita siitä, miten moninaisuutta järjestetään ja hallitaan. (THL 2017, 9.)

Osallisuus omassa elämässä

Ollakseen osallinen omassa elämässä ihmisellä on oltava päätösvaltaa omasta elämästään, mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä kulkuun ja omiin palveluihinsa. On tärkeää, että ihminen voi toteuttaa itseään ja kehittyä itsensä näköiseksi. (THL 2023, 21.) Osallisuus rakentuu ihmiselle monen kokemuksen kautta (THL 2022).

Ihminen tarvitsee elämäänsä merkityksellisyyden kokemuksia ja johdonmukaisuutta, kuten ajan organisointia, rytmiä, sisältöä päiviin, rutiineja ja rooleja. Kun tässä esiintyy puutteita ihminen voi tuntea itsensä merkityksettömäksi ja avuttomaksi, mikä taas voi ilmetä väsymyksenä, pettymyksenä tai lannistumisena. (PALOMA-käsikirja 2018, 79.)

Osallisuus edellyttää vajetilojen, esimerkiksi luottamuksen, turvan tai aliravitsemuksen korjaamista. Ollakseen osallinen omassa elämässä ihmisellä on oltava yhteys omiin tarpeisiin ja voimavaroihin. (THL 2017, 30.) Lisäksi osallisuutta omassa elämässä lisätään kohtuullisen toimeentulon, tarpeeseen vastaavien palveluiden avulla sekä tarjoamalla tilaisuuksia toimintaan, jossa luodaan yhteyksiä muihin ihmisiin (mt., 25).

Yhdessä Vanhemmiksi -hankkeessa vanhemmilla on ollut mahdollisuus osallistua erilaisiin ryhmätoimintoihin. Vanhemmat ovat voineet vaikuttaa myös mihin palveluihin tutustutaan. Lisäksi he ovat voineet vaikuttaa palveluihin kysymällä niistä ja antamalla palautetta.

Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa

Nivala & Rynänen (2013) mukaan osallisuuden toteuttamiseen tarvitaan yhteisöjä, joissa on mahdollista toimia ja tulla nähdyksi, kuulluksi ja tunnustetuksi ainutlaatuisena ihmisenä, omana itsenään osana yhteisöä. Osallisuus on eettinen ideaali, joka edellyttää vastuun kantamista ja sitoutumista toimintaan yhteisten asioiden parantamiseksi.

Yhteisöjen kautta on mahdollisuus kuulua itselle tärkeisiin ryhmiin ja yhteisöihin sekä vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin (THL 2023, 20). Lisäksi osallisuus on vaikuttamista prosesseihin, joissa neuvotellaan resursseista, arvon muodostumisesta tai merkityksellisyydestä. (THL 2017, 29). Päätöksentekoon on tärkeää saada mukaan ne, jotka kärsivät hiljaa ja eivät usko mahdollisuuksiinsa vaikuttaa. Täten seuraa aitoa osallisuutta (THL 2023, 22.)

Yhdessä Vahvemiksi -hankkeessa vanhempien on ollut mahdollista tutustua toisiin ihmisiin ja vahvistaa omia sosiaalisia verkostojaan. Yhteenkuuluvuuden tunnetta on vahvistettu toisiin tutustumista tukevien harjoitteiden, kuten erilaisten tutustumisleikkien ja keskustelun ja muun vastaavan toiminnan avulla. Säännölliset kohtaamiset toiminnassa tarjoavat mahdollisuuden myös kuulua yhteisöön.

Osallisuus yhteisen hyvän kautta

Kaikilla pitäisi olla mahdollisuus osallistua yhteisen hyvän tuottamiseen, sen nauttimiseen ja jakamiseen yhdessä muiden kanssa. Tällaisesta osallistumisesta seuraa yhteyksiä ihmisten välille, arvostusta ja kiitosta. (THL 2023, 24.) Osallisuutta vahvistavia olosuhteita voidaan lisätä lähellä ihmisiä. Paikallisesti on helpointa rakentaa tiloja sekä luoda tilanteita ja toimintaa, joissa asukkailla on tilaisuus näyttää osaamistaan ja panostaa yhteiseen hyvään. (THL 2017, 38.)

Yhdessä Vahvemiksi -hanke on tarjonnut mahdollisuuksia vanhemmille myös osallistua ryhmien organisointiin huolehtimalla tuottamalla sisältöä, auttamalla erilaisissa tehtävissä ja pyytämällä palautetta vanhemmilta yhteisestä toiminnasta.

3.3 Kotiutuminen uuteen yhteiskuntaan

Maahanmuutto yksi elämän suurimpia mullistuksia. Se haastaa perhe-elämää, parisuhdetta ja vanhemmuutta riippumatta siitä, mistä syistä maahanmuutto on tapahtunut (FinMonik 2018–2019, 3). Kotoutuminen on yksilöllinen prosessi, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021).

Kotoutumisen tarkoitus on, että maahan muuttaneet kokevat olevansa yhteiskunnan täysivaltaisia jäseniä, joilla on uudessa kotimaassaan tarvittavia tietoja ja taitoja. Uuteen maahan sopeutuminen aiheuttaa usein stressiä ja psyykkistä kuormitusta kotoutujalle. (PALOMA-käsikirja 2018, 57.)

Maahanmuuttajat eivät ole yhtenäinen väestöryhmä. Osalla asettumista auttaa oma etninen, kansallinen ja kulttuurinen yhteisö. Monet joutuvat selviytymään omin päin ja suomalaisten viranomaisten ja esimerkiksi järjestötoimijoiden tukemana. (Saukkonen 2020, 48–49.)

Kotouttamislaissa työttömille maahanmuuttajille laaditaan kotoutumissuunnitelma, jossa asetetaan tavoitteet kotoutumiselle ja määritellään toimenpiteet, joilla kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan pyritään edistämään (Lilja, Eilola, Jokipohja & Tapaninen 2022, 19). Monet maahanmuuttajat äidit eivät välttämättä pysty Suomessa ensimmäisten vuosien aikana osallistumaan kotoutumiskoulutuksiin, jos keskittyminen menee kodin ja perheen ympärille (Intke-Hernández 2021, 1).

Kotoutuminen on moniulotteinen ilmiö. Se ei ole myöskään aina ole johdonmukaisesta, kuten Saukkonen (2020) esittää vaan sen eri vaiheisiin liittyy niin ylä- kuin alamäkiä. Kotoutuminen vaatii sopeutumista uuteen tilanteeseen ja asettumista uuteen yhteiskuntaan. (Saukkonen 2020, 18). Haasteita ja turvattomuuden tunnetta voivat tuottaa työttömyys, kielitaidon puute, syrjintä ja rasismi. (PALOMA-käsikirja 2018, 58.) Ulkomaalaistaustaiset kokevat enemmän yksinäisyyden kokemuksia ja jäävät vaille läheisten tukea kuin Suomen koko väestö (FinMonik 2018–2019, 65). Lisäksi on todettu, että tärkein pakolaisten kotoutumista vaikeuttava tekijä on perheestä erossaolo ja perheenyhdistämiseen liittyvät vaikeudet (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2023).

Uuteen kotimaahan kotoutuminen on yksilön näkökulmasta arjen kohtaamisia ja arkisia vuorovaikutustilanteita, joiden kautta käsitys uudesta kotimaasta ja omasta paikasta rakentuvat (Lilja, Eilola, Jokipohja & Tapaninen 2022, 12). Kotoutujan hyvinvointiin ja sopeutumiseen vaikuttaa, miten yhteiskuntakunta ja muut yhteisöt tukevat sopeutumista uusiin olosuhteisiin (PALOMA-käsikirja 2018, 57). Yksilön arjessa selviytymisen kannalta merkittävä asia voi olla toimivat väestösuhteet. Tuki ja luottamus avun saamisen puolesta naapureilta sekä omalta etniseltä yhteisöltä voivat lisätä turvallisuuden tunnetta ja edistää hyvinvointia. (mt., 59.)

Suomeen asettumisen sujuvuuteen vaikuttaa käytännössä kaikki, mitä maahanmuuttaja kokee ja havaitsee Suomessa. Kohtaamisien ja signaaleiden kautta me kaikki vaikutamme siihen, kuinka tervetulleeksi maahanmuuttaja tuntee itsensä ja millaisia odotuksia häneen kohdistuu. (Saukkonen 2020, 142.) Kotouttamisessa olisi tärkeää tiedottaa ja ohjata maahan muuttajien järjestöjen pariin. Lisäksi kaupunkien ja julkisia palveluita suunniteltaessa tulisi huomioida, että kaikilla on mahdollisuus kohdata toisiaan, vaihtaa kuulumisia ja olla osana paikallisyhteisön toimintaa. (FinMonik 2018-2019, 74.)

4 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Opinnäytetyössä hyödynsin menetelminä teemahaastattelua ja osallistavaa työpajaa. Nämä ovat laadullisen tutkimuksen menetelmiä ja niiden avulla voidaan tarkastella maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen (Vilkkä 2015, 118).

Valitsin käyttää näitä menetelmiä, koska näiden menetelmien kautta pystyisin parhaiten lähestymään ja samaan tietoa siitä, mitä osallisuus tarkoittaa osallistujille ja miten se näkyy toiminnassa ja miten sitä pitäisi kehittää.

Hankkeen toiminnoissa käytetään suomen kieltä, koska suomen kieli sitoo kaikki eri taustaiset ihmiset Suomessa yhteen. Pohdin jo suunnitteluvaiheessa, että kyselylomakkeen kautta en välttämättä saisi sellaista tietoa, jota opinnäytetyöltä haettiin. Menetelmiä valittaessa haasteena oli kuitenkin se, että etukäteen ei ole tietoa osallistujista ja osallistuvien suomen kielen taito on erittäin vaihtelevaa.

Yhdessä Vahvemiksi -hankkeen ryhmätoimintoihin osallistuu lasten vanhempia monista eri kieliryhmistä ja taustoista. Osa vanhemmista on ollut Suomessa useita vuosia kuin osa taas on vasta hiljattain tullut Suomeen. Menetelmiä pohdittaessa koin tärkeäksi, että työpajassa oli mahdollista osallistujille sekä kirjoittaa että puhua ajatuksia ja pohdintojaan ääneen. Maahanmuuttajataustaisten vanhempien kielitaito vaihtelee laajasti. On henkilöitä, joiden suomen kielen osaaminen puhuen ja kirjoittaen onnistuu ihan hyvin, mutta myös on niitä henkilöitä, joiden kielitaito on vasta alkutekijöissä.

Osallisuuden näkökulmaa ajatellen, en halunnut tilannetta, että osa osallistujista olisi jäänyt työpajan ulkopuolelle kielitaidon puutteen vuoksi. Työpajan nauhoittaminen oli tärkeää ja se mahdollisti myös heikomman suomea taitavien osallistumisen, kun pelkkä puhuminen riitti.

Yhdessä Vahvemiksi -hankkeen ryhmätoiminnat ovat kaikille avointa ja näin ollen koskaan ei tiedä, ketkä tarkalleen osallistuvat mukaan toimintaan. Luottamus on siis ansaittava jokaisella kerralla.

Hanna Rastas (2010) toteaa, että menetelmää valittaessa olisi hyvä muistaa, ettei mikään menettelytapa ole hyvä tai huono, vaan sen käyttökelpoisuus määräytyy tutkimusongelman mukaan. Tutkijan pitää siis ensin tietää, mitä hän haluaa selvittää ja miksi. Vasta sen hän jälkeen pystyy arvioimaan, onko haastattelu oikea aineistonkeruumenetelmä ja millainen haastattelu tutkimusongelman käsittelyyn sopii parhaiten.

4.1 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu lienee yleisimmin käytetty tutkimushaastattelun muoto. Teemahaastattelusta käytetään myös nimeä puolistrukturoitu haastattelu. Teemahaastattelussa tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset aiheet ja teemat, joita tutkimushaastattelussa olisi välttämätöntä käsitellä tutkimusongelmaan vastaamiseksi. (Vilkkä 2015, 124.)

Teemahaastattelu on lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten muoto ja järjestys puuttuu. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 203.)

Laadullisessa haastattelussa ei yleensä näin ollen tavoitella määrällisiä yleistyksiä, vaan kiinnostuksen kohteena ovat yksittäisten haastateltavien kertomukset, näkemykset ja kokemukset sellaisinaan. Tutkijan tavoitteena on tulkita niitä, ei esittää faktoja tai lainalaisuuksia. (Warren 2002, 83.)

Opinnäytetyötä varten tein neljä haastattelua, joiden teemana oli osallisuus. Haastattelukysymykset oli laadittu etukäteen. Ne olivat sisällöltään täysin samat työpajoissa. Valitsin haastatteluun sellaisia henkilöitä, jotka ovat osallistuneet useamman kerran Yhdessä Vahvemerkiksi – hankkeen ryhmätoimintoihin. Toteutin haastattelut syys-lokakuussa 2023. Osa haastatteluista tehtiin kasvokkain ja osa puhelimen kautta. Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja toteutettiin sillä tavalla, joka sopi haastatteluun osallistuvalla parhaiten. Kaikki haastatteluun osallistuneet olivat perheellisiä, joten en halunnut, että haastattelu vaatisi heiltä isompaa ponnistelua esimerkiksi lastenhoidon järjestämisen näkökulmasta.

Haastattelut olivat hyvin toteuttavissa, koska toimin Yhdessä Vahvemerkiksi -hankkeen projektityöntekijänä haastatteluun osallistuneet olivat toiminnasta tuttuja ihmisiä, joita olen kohdannut monia kertoja. Hyvä puoli oli se, että pystyin toteuttamaan haastattelut joustavasti työaikana ja minulla olisi mahdollista haastatella useita kymmeniä vanhempia.

Yhdessä Vahvemiksi -hankkeen projektityöntekijänä huonona puolena oli se, että minun piti olla myös tietoinen omasta roolistani. Tiedostin oman roolini ja ennen haastattelua toin esille, että toivon haastateltavien olevan avoimia ja tuomaan juuri ne ajatukset esille, joita mieleen nousee. Kehittämisen näkökulmasta rehelliset, omaan tulkintaan sekä pohdintaan muodostuneet vastaukset ruusuineen ja risuineen ovat kaiken kehittämistyön lähtökohta, vain sillä tavoin aidosti voidaan kehittää. Painotin ennen haastatteluja jokaiselle, että opinnäytetyön tehtävä on kehittää ja selvittää millaisia osallisuuden kokemuksia osallistuneet ovat kokeneet ja miten osallisuutta tulisi vahvistaa osallisuus näkyä osallistujien näkökulmasta.

Huolehdin aineistoa kerätessä, että se toteutuu eettisten periaatteiden ja tietosuojalainsäädännön mukaan. Osallistuminen haastatteluun oli vapaaehtoista. Jokainen haastateltava antoi suostumuksen opinnäytetyöhön osallistumisesta. Ennen haastattelua varasin aikaa rakentamalla kii-reettömän ilmanpölyn haastattelun ajaksi, toin eettisiä periaatteita uudelleen suullisesti esille, jotta haastateltava uskaltaa avoimesti tuoda esille omia kokemuksiaan ja ajatteluaan. Olin aidosti kiinnostunut siitä, mitä haastateltava halusi tuoda esille osallisuuteen liittyvistä asioista. Osoitin omaa kiinnostusta aiheeseen olemalla läsnä, rakentamalla rauhallisen ilmapiirin ja kuuntelemalla mitä haastateltavana oli kerrottavaa.

Haastattelukysymyksiä oli yhteensä neljä:

1. Millaisessa Yhdessä Vahvemiksi –hankkeen ryhmätoiminnassa olet ollut mukana?
2. Mitä on osallisuus tarkoittaa sinulle?
3. Miten osallisuus käytännössä näkyy ryhmätoiminnassa?
4. Miten haluaisit osallisuuden näkyvän ryhmätoiminnassa?

4.2 Työpaja

Osallisuustyöpaja järjestettiin 6.6.2023 Yhdessä Vahvemiksi –hankkeen Espoon keskuksen Perhekeskuksen Kohtaamiskahvilassa. Ennen työpajan järjestämistä valmistelin suunnitelman työpajan toteutukselle. Jokaiselle kysymykselle olin varannut noin. 10 min keskustelua per kysymystä kohden. Olin myös perehtynyt työpajan kysymyksiin ja tavoitteisiin, jotta työpajasta saataisiin niitä vastauksia, joita tällä opinnäytetyöllä halutaan vastata.

Osallisuustyöpajaan osallistuneet pystyivät tuomaan esille ajatuksiaan ja kokemuksiaan niin suullisesti sekä työpaja mahdollisti osallistujille mahdollisuuden keskustella aiheesta yhdessä, reflektoidaan ja kirjoittamaan kokemuksiaan post it -lapuille. Jokainen osallistuja sai myös itse kirjoittaa ajatuksiaan ja kokemuksiaan post-it -lappuihin.

Työpajan alussa kerroin, että osallistuminen on vapaaehtoista ja se nauhoitetaan. Toin myös esille, että kukaan ei ole tunnistettavissa sekä työpajan tarkoitus oli kehittää Yhdessä Vahvemiksi –hankkeen ryhmätoimintaan osallistuvien osallisuutta ja toimijuutta.

Osallisuustyöpajassa oli mukana 26 osallistujaa, joista lapsia oli 11. Vanhemmat osallistuvat työpajaan kotona hoidettavien lasten kanssa, jotka ovat alle 3-vuotiaita. Kaikki työpajaan osallistuneet olivat aikuisia naisia ja heistä jokainen osallistui työpajaan. Työpajassa olleet osallistujat jaettiin kahteen ryhmään.

Tilaisuuden aloittamisella on erittäin suuri vaikutus, kun halutaan osallistujien työskentelevän yhdessä ideoiden ja kehittämisen. On luotava puitteet turvallisuudelle ilmapiirille, jotta jokainen uskaltaa puhua aidosti ja kokonaisvaltaisesti läsnä. (Kantojärvi 2017, 47–48.)

Työpajoissa käyty keskustelu oli tärkeää, koska sillä tavalla sain kerättyä materiaalia henkilöiltä, joiden oli vaikeampi toteuttaa tekstiä heikon suomen kielen kirjoitustaidon vuoksi. Koin myös nauhoituksen tärkeäksi analysoinnin näkökulmasta. Aiheena oli osallisuus ja ajatuksena sellainen, etteivät kaikki voi osallistua kuin kirjoittamisen kautta niin rajaa ihmisiä pois. Osallistujat pystyivät sanoittamaan ajatuksiaan helpommin puhumisen kautta ja siten sain monipuolisempaa tietoa tutkimusaiheesta.

Fasilitaattorin tehtäviä on ylläpitää ryhmän energiatasosta sekä fokusoida mitä ollaan tekemässä ja miksi sekä myös huolehtia pelisäännöistä, aikatauluista, tavoitteista ja roolituksesta. (mt., 47–49). Yritin osaltani työpajojen aikana huolehtia, että keskustelu pysyy aiheessa ja otin aikaa, jota myös sanotin ääneen, jotta keskustelu pysyisi aktiivisena eikä lakkaisi vaikka 5 min siitä, kun esittelin työpajakysymyksen.

Sipponen-Damonte (2020) Varmuutta fasilitointi -kirjassaan tuo esille, miten saada hiljaiset puhumaan, puheliaat antamaan tilaa muille ja jos mahdollista saada vastarannan kiisket kokonaan pois paikalta. Ryhmän vetäjän on koko ajan tasapainoteltava joustavuuden ja fokuksen välillä. Onnistunut ryhmätyöskentely vaatii aina mukautumista ryhmän rytmiin ja osallistujien tarpeisiin.

Työpajoissa keskustelu oli aktiivista ja osallistujat pääsivät keskustelemaan aiheesta. Osallistujat keskustelivat keskenään siitä, mitä itse työpajakysymykset tarkoittivat ja niiden ymmärtäminen oli muutamalle osallistujista hankalia. Tässä kuitenkin auttoi se, että paikalla oli henkilöitä, joiden suomen kielen osaaminen oli sen verran vahvempi ja he pystyivät tulkkamaan, joitakin sanoja omalle äidinkielelleen. Sanat käytäntö, kehittää ja osallisuus olivat parille osallistujalle aluksi vaikea ymmärtää. Niitä pystyi avaamaan myös helpommilla sanoilla, kuten tässä hetkessä = käytäntö ja mitä voidaan tehdä jatkossa paremmin = kehittää. Oli kuitenkin todennäköistä, että osa heikommin suomen kieltä taitavista ei saanut kaikkea sanottua.

Yhdessä Vahvemmaksiksi –hankkeen ryhmätoimintaan osallistuu ihmisiä eri kieliryhmistä ja -kielitaidolla. En voinut etukäteen olla tietoinen tulijoiden suomen kielen osaamisen taidosta. En myöskään halunnut lähteä avaamaan osallisuutta työpajatilanteessa sen enempää, koska en halunnut millään tavalla vaikuttaa tai ohjata osallistujien omaa ajattelua.

4.3 Aineiston analysointi

Kun tutkimusaineisto on kerätty, se pitää muuttaa muotoon, jossa sitä voidaan tutkia. Haastatteluaineiston osalta kohdalla tämä tarkoittaa nauhoitusten muuttamista tekstimuotoon. (Vilka 2015, 137.)

Tämä tarkoitti, että opinnäytetyön aineisto muodostui neljästä teemahaastattelusta ja työpajoista tulleista ääni- ja tekstimateriaalista. Litteroin haastattelu- ja työpajasta saadut äänimateriaalit. Tämän jälkeen kävin tekstimuodossa olevat vastaukset kokonaisuudessaan läpi, jaoin ne teemoittain. Eniten nousseet asiat jaoin ne eri teemojen alle ja muodostin niille omat yläkäsitteet. Toimin samalla tavalla myös A3 -papereiden ja post it -muistilappujen kanssa. Kävin materiaalin läpi kokonaisuudessaan, etsin yhteneväisiä vastauksia, joita oli noussut teemahaastatteluista ja työpajoista. Teemat muodostuivat haastateltavien ja työpajaan osallistuvien vastauksista, jotka jaottelin omiin kategorioihin.

5 TULOKSET

Teemahaastattelun ja työpajan aineiston perusteella Yhdessä Vahvemiksi -hankkeen ryhmätoimintaan osallistuneet ovat olleet mukana monipuolisesti eri toiminnoissa mm. retkeillä, ryhmätoiminnoissa ja webinaareissa. He ovat saneet myös ohjaus- ja neuvontaa. Työpajavastauksissa ryhmätoimintoja oli nimetty Yhdessä vahvemiksi -hankkeen toimintojen nimien mukaan.

”Olen osallistunut tiistai -ryhmään, lasten ja vanhempien -ryhmään ja liikunta -ryhmään. Työpajaan osallistunut lapsen vanhempi”

Työpajavastauksista nousi esille Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry:n muu toiminta kuten Liikkeelle-liikuntaryhmä, kulttuuri-illat ja Pop up -kahvit.

Teemahaastattelujen vastauksissa nousivat esille samat Yhdessä Vahvemiksi -hankkeen toiminnot ja sen lisäksi Online-pelit sekä Inspiroivien naisten online -kahvit, jotka ovat hankkeen ulkopuolista Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry:n toimintaa.

Haastatteluissa nousi myös, että haastatteluun osallistunut vanhempi oli kiinnittynyt useampaan toimintaan mukaan.

H3: ”Olen ollut ryhmätoiminnoissa koko ajan mukana kahden vuoden ajan. ”

Teemahaastatteluiden ja työpajan aineistosta muodostui neljä osallisuuden eri teema-alueita. Aineiston neljä teema-alueita: tunnekokemukset osallisuudesta, osallisuus sosiaalisina suhteina, osallisuus tietona ja osallisuus konkreettisina asioina.

Näiden teemojen kautta avautuu, mitä osallisuus tarkoittaa ja miten se näyttäytyy käytännössä ryhmätoiminnoissa osallistujien näkökulmasta. Lisäksi avautuu osallisuuteen liittyviä tarpeita.

5.1 Tunnekokemukset osallisuudesta

Purkaessani työpajavastauksia tunnekokemukset nousivat eniten esille niin post- it -muistilappujen kuin litteroidun aineiston pohjalta.

Osallisuudella tarkoitetaan tunnekokemuksia. Se on luottamusta, arvostusta, kuuntelua, ymmärretyksi tulemistä, hymyilyä ja hyvää oloa.

Työpajaan osallistuneet naiset nostivat esille, että ryhmätoiminnassa voi keskustella rauhassa. Työpajaan osallistunut nosti esille sen, ettei ole yksin ja on oma säännöllinen menopaikka.

Yksinäisyyden tunne nousi esille myös haastatteluissa.

H4: ”Toiminta näyttäytyy rauhallisena, vaikka teillä on varmasti kaikkea meneillään. Ei ole yksin. Tämä on mulle kuin toinen perhe.”

Osallisuus näkyy käytännössä myös tunnekokemusten kautta. Tämä näkyy sillä tavoin, että ihmiset tulevat toimintaan hyvällä tuulella, kokevat kuuluvansa ryhmään ja ryhmätoiminnoissa ymmärretään sekä kuunnellaan. Esille nousivat myös kunnioitus, ystävällisyys ja kuunteleminen. Kunnioitus ja arvostus olivat tärkeitä tunnekokemuksia ja se nousi esille myös teemahaastatteluissa.

H1: ”Minulle osallisuus on sitä, että jokaista kunnioitetaan ja kohdataan yksilönä.”

H3: ”Kaikki arvostaa toisiaan, vaikka tulevat eri maista. Se on tosi tärkeää, arvostus.”

Osallisuus näyttäytyy myös ilon, avoimuuden ja empatian kautta.

H2: ”Toiminta näyttäytyy ilona ja seuraan teitä somen kautta sekä työntekijät ovat empaattisia ja avoimia.”

H3: ”Toiminnassa ollaan iloisia ja jutellaan yhdessä.”

5.2 Osallisuus sosiaalisina suhteina

Osallisuuden käsitettä voidaan myös määritellä työpajaan osallistujien mukaan sosiaalisten suhteiden kautta. Osallisuus on keskustelua, tutustumista toisiin ihmisiin, hyvä oloa yhdessä muiden kanssa ja lasten kanssa leikkimistä. Aineistosta nousi esille osallisuuden tarkoittavan myös sitä, että saa olla itsensä ja että kulttuuri saa näkyä.

Aineiston perusteella osallisuus näkyy sosiaalisten suhteiden kautta, että toiminnassa keskustellaan iloisesti, jokainen kertoo jotakin ja että omasta kulttuurista saa puhua. Ryhmätoimintojen kautta on voinut tutustunut uusiin ihmisiin eri taustoista ja ikäryhmistä. Lisäksi ryhmätoimintojen kautta osallistujat ovat saaneet vertaistukea toisiltaan.

Samaa viestiä tuki myös teemahaastatteluista nousseet vastaukset:

H1: ”Ihmiset kokoontuvat yhteen eri taustoista ja jokainen nähdään yksilönä.”

H1: ”Osallisuus näkyy ryhmätoiminnoissa, että toimintaan tulee eri kielisiä ihmisiä ja eri ikäisiä ihmisiä.”

Ryhmätoimintojen kautta vanhemmat ja lapset ovat saaneet kavereita sekä sosiaalisia suhteita. Kaverit olivat osallisuuteen vaikuttava tekijä, joka nousi myös haastatteluissa esille.

H2: ”Minä ja lapset olemme saaneet uusia kavereita. ”

H4: ”Osallisuus näkyy myös, että olemme saaneet toiminnasta kavereita ja arkeen enemmän sosiaalisia suhteita.”

Haastatteluissa H1 nosti vielä esille, että voisi perustaa WhatsApp-ryhmiä, joiden kautta voisi myös osallistua.

5.3 Osallisuus tietona

Osallisuus tarkoittaa osallistujille myös tietoon liittyviä asioita. Se on tarvetta oppia uusia asioita ja saada uutta tietoa. Se on vaikuttamista omiin asioihin, tietoa eri palveluista ja mielipiteiden kysymistä. Osallisuus on myös tutustumista uusiin paikkoihin ja oppia uusia kulttuureita

Työpajaan osallistunut henkilö ilmaisi asiaa seuraavasti:

”Oppia uutta ja vaikuttaa omiin asioihin”

Tietona osallisuus näkyy ryhmätoiminnoissa tiedon kautta, että on voinut oppia tuntemaan itseään vanhempana, saanut tietoa eri palveluista ja tukea omien asioiden hoitamiseen sekä opinut tunnettyöskentelystä.

Teemahaastatteluissa nousi esille, uusien asioiden oppiminen, tiedon saanti ja apu.

H2: ”Osallisuus tarkoittaa, että se vahvistaa minua. Opin niin paljon uusia asioita, saan niin paljon apua, opin paljon uusia paikkoja.”

H3: ”Ryhmätoimintojen kautta olen saanut uutta tietoa ja uusi tieto on vahvistanut minua.”

H4: ”Uusi asia minulle on ollut tieto perhepalveluista. En tiennyt, että on mahdollista saada lastenhoitoa, kun on vauva-aika.”

Aineistosta nousi esille, että osallisuus ryhmätoiminnoissa pitäisi näkyä, että saadaan lisää tietoa erilaisista ruokajakeluista ja tukitahoista lapsiperheille. Lisäksi erilaisiin palveluihin pitäisi

päästä helpommin tutustumaan, jotta tieto tulisi lähemmäksi osallistujia ja tukea tarvitaan koti-tehtäviin niin lapsille kuin vanhemmille.

Osallisuus konkreettisina asioina

Neljäs teema-alue olivat konkreettiset asiat. Työpajaan osallistujien vastauksien perusteella osallisuutta voi määritellä myös oman tilan, paikan ja vaikuttamisen kautta. Lisäksi lastenhoitona kuten työpajaan osallistuja totesi: ”Minulla ei ole perhettä Suomessa ja lastenhoito on tärkeää.”

Osallisuus näkyy konkreettisesti käytännössä ryhmätoiminnoissa, että toimintaan on voinut osallistua eri paikoissa ja eri tavoin mm. puhelimen ja internetin kautta. Toimintaa on ollut myös ulkona ja lähiseudulla. Teemahaastattelussa nousi toimintojen erilaiset sijainnit.

H3 kertoi, että on käynyt ensimmäistä kertaa elämässään sien- ja marjametsässä Yhdessä Vahvemmiksi -hankkeen retkien kautta. H2 kertoi, että on osallistunut toimintaan eri paikoissa Espoon alueella.

Osallisuus näkyy myös konkreettisesti arjen tekoina ryhmätoiminnoissa. Työpajoista nousi esille erilaisten tehtävien jako, ruuanlaitto, siivous, tulkkina toimiminen, jumppaaminen, ja avustamistehtävät. Ryhmätoiminnoissa avustaminen nousi esille teemahaastattelussa, kuten H4 totesi: ”Lasten ja vanhempien -ryhmätoiminnassa olen tehnyt kulttuuriruokaa ja auttanut siivoamisessa.”

Ryhmätoiminnoissa on voinut tehdä ehdotuksia retkipaikoista. Toiminnassa on kysytty myös mielipiteitä, sieltä on myös saatu tietoa eri vaikuttamiseen liittyvistä asioista kuten vaaleista.

Haastattelussa nousivat esille myös konkreettiset asiat. Toiminnassa on saanut osoittaa omaa osaamista, ja siitä on rakentunut yksittäisten toimintakertojen sisältö. H1 toi esille, että hän on päässyt toteuttamaan omaa osaamistaan toiminnassa, jota ei ole aiemmin osannut tuoda esille ja sen myötä on alkanut säännöllisesti harjoittamaan sitä. Ryhmätoimintojen kautta hän on tuonut omaa osaamistaan esille.

Osallisuus tuli myös esille vaikuttamisen tekojen kautta. Vanhemmat haluavat vaikuttaa yhteisiin asioihin. Esille nousi työpajavastauksista, että Espooseen pitäisi palauttaa maksuton puiskesäaikainen puistoruokailu sekä pitäisi myös saada erillinen naisten/ tyttöjen uintivuoro, jonka kautta tytöt ja äidit voivat liikkua yhdessä vesiliikunnan kautta. Vaikuttamista asioihin ja liikunnallisuutta pitäisi myös jatkossa tehostaa yhteisessä toiminnassa.

Taloudelliset seikat ja vähävaraisuus nousivat esille myös työpajavastauksissa ja se voi olla osallisuuden esteenä, jos ei ole rahaa HSL:n matkalippuihin tai taloudellisia resursseja maksullisiin kohteisiin. Lisäksi työpaja-aineistosta nousi esille tarve lastenhoito avulle. Aineistoista nousi myös esille, että toimintaan tarvitaan enemmän resursseja ja sitä pitäisi kasvattaa.

Muut osallisuutta tukevat asiat

Aineistosta nousi esille myös tutkimusaiheen ulkopuolelta liittyviä tarpeita, jotka eivät liittyneet Yhdessä Vahvemiksi -hankkeen ryhmätoiminnan osallisuuden kehittämiseen. Nostan nämä esille, koska nämä kuitenkin tukevat hankkeen muiden toimintojen osallisuuden toteuttamista.

Työpaja- ja teemahaastattelujen aineistosta nousi esille, että toiminnan kautta toivotaan enemmän maksuttomia ja edullista loma-ajan toimintaa. Retkipaikkoihin toivottiin omaa kuljetusta.

6 TULOSTEN ANALYYSI

Tehdessäni opinnäytetyötä minua resonoi kotoutumisen ja osallisuuden teorian näkyminen tuloksien kautta.

Osallisuutta voi olla vaikea kokea. Vaarassa tuntea osattomaksi voivat olla sellaiset pakolais-taustaiset ihmiset, joilla on heikko kielitaito, kielteisiä kokemuksia syrjinnästä ja epäoikeuden mukaisesta kohtelusta sekä kotona hoidettavia lapsia. (PALOMA-käsikirja 2018, 79.)

Aineiston keruumenetelmänä oli työpaja ja teemahaastattelu. Työpaja toteutettiin Yhdessä Vahvemiksi -hankkeen kohtaamiskahvilassa, johon osallistui 15 maahanmuuttajataustaista äitiä. On todettava, että osan työpajaan osallistuneen ääni ei tullut esille osallistujan osalta parhaalla mahdollisella tavalla heikomman suomen kielen taidon takia. En tiennyt etukäteen osallistujista, koska toiminta on kaikille avointa. Teemahaastatteluun osallistuneet olivat taas ryhmätoimintaan useasti osallistuneita, joten heidän kielitaitonsa oli minulle etukäteen tiedossa.

Ulkomaalaistaustaisille tehdyssä kyselytutkimuksessa todettiin, että ulkomaalaistaustaiset kokevat enemmän yksinäisyyden kokemuksia kuin muu väestö Suomessa (FinMonik 2018-2019, 65). Lisäksi tutkimukseen vastanneista kolmannes vastasi kotitalouden tuloiksi 15000 eur vuodessa (mt.,61). Ryhmätoiminnat tukevat osallistujien osallisuutta tunnekokemusten kautta ja sitä ettei ole yksin. Lisäksi tuloksien mukaan toiminta mahdollistaa sen, ettei ole fyysisesti yksin.

Perheiden talouteen liittyvät asiat nousevat tuloksien kautta esille. Lisää tietoa tarvitaan erilaisista ruokajako- /tukipalveluista lapsiperheille ja osallistumisen esteenä voi olla julkisen liikenteen matkalippujen kalleus.

Tuloksien kautta osallisuus näyttäytyy myös sitä kautta, että toiminnan kautta tutustutaan eri taustaisiin ihmisiin ja sen kautta rakentuu kaverisuhteita. Lisäksi tuloksien kautta osallisuus tulee esille tiedon- ja konkretian kautta.

Vahvistamalla osallisuutta voidaan edistää kotoutumista ja oman paikkansa löytymistä suomalaisesta yhteiskunnasta (Paloma-käsikirja 2018, 57).

7 KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Aineistosta nousee esille, että Yhdessä Vahvemiksi -hankkeen ryhmätoimintoihin sekä muuhun yhdistyksen on osallistuttu useampia kertoja. Osallisuus rakentuu aineiston perusteella neljään eri teema-alueeseen. Osallisuus on tunnekokemuksia, tietoa, sosiaalisia suhteita ja konkretiaa.

Aineistosta muodostui kehittämissuhteita ja erityisesti viimeinen teemahaastattelu- ja työpajakysymys oli kehittämisen näkökulmasta tärkeä. Neljäs haastattelu- ja työpajakysymys oli: ”Miten toivoisit osallisuuden näkyvän ryhmätoiminnoissa?”

Toimintaan osallistuvat maahanmuuttajataustaiset vanhemmat haluavat tulla nähdyksi, kuuluksi ja he haluavat olla aktiivisia yhteiskunnanjäseniä. Kohtaamisen tärkeys nousee esille ja se, että jokainen nähdään yksilönä sekä se, että yhteisiin asioihin on tarve vaikuttaa.

Osallistujat toivovat uusia toimintamalleja, tiedon lisääntymistä, lisää resursseja ja vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Vanhemmat hyötyvät Yhdessä Vahvemiksi -hankkeen mukaisesta ryhmätoiminnasta, joka mahdollistaa eritaustaisten ihmisten kokoontumismahdollisuuksia, jonka kautta saa tietoa ja tukea. Osallistujat haluavat saada tilaa uusille ideoille hankkeen ryhmätoiminnoissa.

Vertaistuki ja mahdollisuus tutustua toisiin vanhempiin, joihin voi samaistua on oman paikan löytämisessä uudessa yhteiskunnassa näkökulmasta merkittävää. Vanhemmat tutustuvat eri kulttuureihin ryhmätoiminnan kautta, kun osallistujat tulevat eri kieliryhmistä ja kulttuureista. Tämä vahvistaa kohtaamisia erilaisten väestöryhmien välillä.

Uusien toimintamallien osalta nousi esille teini-ikäisten lasten ja vanhempien yhteistoiminta, sekä teini-ikäisten oma toiminta. Yhteydenpitoa toisiin osallistujiin voisi vahvistaa esimerkiksi WhatsApp-ryhmän kautta.

7.1 Tuotokset

Opinnäytetyön tuotoksena muodostui toimintaehdotuksia ja lisäksi syntyi työelämää palveleva sekä osallisuutta vahvistava toimintaehdotus.

Toimintaehdotuksena Yhdessä Vahvemiksi -hankkeelle rakentui Tule mukaan -toimintamalli. Se on matalalla kynnyksellä toteutettava toimintamalli, jossa osallistujien ääni ja toimijuus tulee paremmin esille. Toimintamallissa osallistujat pääsevät ottamaan aktiivisempaa roolia yhteisessä toiminnassa.

Tule mukaan -toimintamalli

Tule mukaan -toimintamallissa kuullaan osallistujia siitä, mitä asioita hankkeessa tulisi käsitellä enemmän ja mitkä asiat koetaan tärkeiksi.

Tule mukaan -toimintamallissa lasten vanhemmat pystyvät paremmin tuomaan esille omia taitojaan ja osaamistaan sekä tuomaan tietoa, mitkä asiat aidosti askarruttavat vanhempia. Lisäksi heidän osaamisensa tulisi paremmin näkyville toimintamallin kautta.

Yhdessä Vahvemiksi -hankkeessa tuetaan maahanmuuttajataustien vanhempien vanhemmuutta ja osallisuutta, joten toimintamallin kautta tulevat ehdotukset tulee olla linjassa hankkeen tavoitteiden kanssa.

Tarkoituksena on, että toimintamallin kautta osallistujat ovat osa toiminnan sisältöjen suunnittelua ja toteuttamista.

Osallistujien ei tarvitse sitoutua mihinkään pitempiaikaisesti. Se voi alkaa kertaluontoisena ja siitä kehittyä halutessaan useampiin kertoihin. Riippuen osallistujan omista resursseista ja toiminnan tarpeista. Toimintamallia tuodaan esille ryhmätoimintojen yhteydessä ja siitä kerrotaan osallistujille suullisesti sekä myöhemmässä vaiheessa viestinnän kautta.

Toimintamallin ydinajatus on tukea maahanmuuttajataustaisten vanhempien osallisuutta. Toimintaan osallistuneiden osallisuuden todellinen vahvistuminen tulee näkymään vasta ajan myötä. Toimintamalli itsessään pystytään ottamaan heti käyttöön ja siitä nousseita asioita sekä ehdotuksia pystytään tuomaan esille nopeallakin aikataululla.

Esimerkiksi jos ryhmätoimintaan osallistuu vanhempi, jolla on osaamista hengitysharjoitteiden ohjaamisesta. Hän voi tuoda esille alustan kautta osaamistaan ja kehittää omaa rooliaan yhteisessä toiminnassa. Tämä olisi helposti toteutettavissa osana ryhmätoimintaa ja se voisi tukea osallistujien rentoutumista lapsiperhe arjessa.

Toinen esimerkki voi liittyä ryhmätoiminnoissa liittyviin ohjaustilanteisiin ja -tehtäviin. Esimerkiksi toiminnassa voidaan leikkiä oman kotimaan leikkejä tai ottaa tietoisesti aktiivisempaa roolia vanhemmuuden keskusteluihin yhdessä ammattilaisten kanssa. Toiminta mallin -kautta tarjotaan ja mahdollistetaan erilaisia mahdollisuuksia matalalla kynnyksellä.

WhatsApp -ryhmä

Tule mukaan -toimintamallin ympärille perustetaan yhteinen WhatsApp -ryhmä, jonka tarkoituksena on tuoda esille mahdollisuuksia erilaisista osallisuutta vahvistavista toiminnoista ja tilaisuuksista.

Hanke sitoutuu siihen, että Tule mukaan -toimintamallin ehdotuksia lähdetään toteuttamaan toimintojen yhteydessä, jossa osallistujat pääsevät ottamaan tavoitteellisesti aktiivisempaa roolia. WhatsApp-ryhmän tarkoitus olisi myös tiedottaa ryhmäläisiä osallisuuteen liittyvistä teemoista koulutuksista, vaikuttamismahdollisuuksista ja palveluista, jotka tukevat toimijuutta ja osallisuutta.

Tule mukaan -toimintamalli vahvistaa hanketta vapaaehtoistoimintaa ja näin ollen myös yhdistystä.

8 OMA POHDINTA

Ammatillinen merkitys

Opinnäytetyö on omiaan tukemaan yhteisöpedagogin ammattialaa ja sen kautta heijastuu yhteisöpedagogin osaamisen kompetenssit. Sosiaalipedagogiikan teoria osallisuuden toteutumisesta yhteisöissä on suunta, jolla mielestäni tällä kehittämistyöllä halutaan vastata ja kehittää.

Osallisuus yhteisöissä toteutuu, kun ihminen kokee olevansa osa yhteisöä, toimii osana sitä ja kuuluu osaksi yhteisöä (Nivala & Ryyänen 2013, 27).

Opinnäytetyön tietoperustan kautta tulee selville se, että osallisuus ei jakaannu tasapuolisesti eri ihmisten ryhmien kohdalla. Tässäkin opinnäytetyössä tarkasteltiin pienen yhdistyksen osallisuutta, jolloin hyvin tiedostaa, että taloudelliset haasteet ja yksinäisyys on jäävuorenhuippu.

Opinnäytetyö haastaa myös ammatillaisia tunnistamaan yhteiskunnassa olevia näkymättömiä ja näkyviä osallisuuden toteutumisen esteitä. Arvostava kohtaaminen ja sitä kautta rakentuva pedagoginen osaaminen on omasta mielestäni ensisijaisen tärkeää, kun kohtaa ammatillisesti moninaisuutta. Ammattialalla pitää pyrkiä siihen, että erilaiset yhteisöt kehittävät osallistujakuntaa monimuotoisempaan suuntaan. Omia asenteita ja ennakkoluuloja pitää aina pystyä tarkastelemaan sekä oppia tutkimaan asioita laajemmin, etenkin tällä alalla.

Saukkonen (2020, 153) toteaa ystävällisyyden kulttuuri vetää ihmisiä puoleensa sitoen heitä osaksi yhteisöä, jotka uudistavat muuttuvaa yhteiskuntaa.

Henkilökohtainen kokemus

Opinnäytetyön aihe oli mielenkiintoinen ja koin sen monella tavalla resonoivan omia kokemuksia, kun analysoin teemahaastattelu- ja työpaja-aineistoa. Opinnäytetyön eri vaiheet vaativat minulta aikaa ja keskittymistä sekä jatkuvaa työstämistä. Olen itse useita vuosia sitten lähtenyt Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry:n toimintaan mukaan ensin osallistujana ja siitä pienin askelin kohti erilaisia vapaaehtoistöitä. Osallisuuden kokeminen on näyttäytynyt siinä, että olen päässyt toteuttamaan itseäni ja tekemään yhteistyötä muiden ihmisten kanssa sekä kehittämään yhdistyksen toimintaa.

Kokemukset ovat vahvistaneet minua ihmisenä, tuoneet onnistumisen ja merkityksellisyyden tunnetta ja kehittäneet osaamistani.

Osallisuuden kautta olen löytänyt tieni alkaa opiskella yhteisöpedagogiksi ja vuonna 2022 työllistynyt Yhdessä Vahvemerkiksi -hankkeeseen projektityöntekijäksi. Ilman niitä ensimmäisiä mahdollisuuksia ja kokemuksia siitä, että on toiminnassa tervetullut niin tuskin olisin tässä kirjoittamassa tätä opinnäytetyötä.

Omien kokemusten myötä haluan olla tekemässä töitä niiden ihmisten parissa, joita osallisuuden kautta voidaan tukea elämässään eteenpäin tukemassa.

Tilaaajan näkemys

Tilaaaja esitti, että opinnäytetyön vahvuus on sen konkretialähtöisyys. Työ vahvistaa kuvaa osallisuuden merkityksestä suhteessa Yhdessä Vahvemerkiksi -hankkeeseen. Se tarjoaa konkreettisia, kohderyhmälähtöisiä, joissa on otettu huomioon myös hankkeen tavoitteet. Opinnäytetyön kautta nousevat ehdotukset mahdollistavat toiminnan kehittämisen ja osallistujien oman potentiaalinsa ja osaamisen hyödyntämisen. Tämän kautta voi olla myös mahdollista sitouttaa osallistujia toimintaan entistä vahvemmin ja vahvistaa heidän toimijuuttaan.

Tilaaaja painotti, että kokonaisuudessaan opinnäytetyö tuo kuuluviin kohderyhmän ääntä. Tulemukseen -toimintamalli tarjoaa myös foorumin osallisuuden jatkuvalla tarkastelulle. Toimintamallin sisällään pitämät toiminnot mahdollistavat maahanmuuttajataustaisten vanhempien jatkuvan osallistumisen tarjoten siihen kuitenkin moninaisia kanavia.

Opinnäytetyöstä nousevat osallisuuteen liittyvät kehitysehdotukset on mahdollista ottaa helposti käyttöön. Helppo sovellettavuus on myös sen ehdoton vahvuus.

LÄHTEET

- Castaneda Anu, Satu Jokela, Minna Lähteenmäki, Tanja Miettinen, Satu Nieminen, Johanna Mäki-Opas, Nina Kivi ja Päivi Santalahti 2018. Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa: PALOMA-käsikirja. Viitattu 20.10.2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki
- Espoon kaupunki 2022. Väestö. Viitattu 7.8.2023. <https://www.espoo.fi/fi/vaesto#vestrakenne-ja-vestnmuutokset-17442>
- Espoon kaupunki 2022. Vuoden 2021 espoolainen järjestöteko valittiin Espoon järjestöjen päivässä! Viitattu 22.10.2023. <https://www.espoo.fi/fi/uutiset/2022/09/vuoden-2021-espoolainen-jarjestoteko-valittiin-espoo-jarjestojen-paivassa>
- Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2021. Avustushakemus 31.05.2021. Ei julkaistu.
- Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2023. Facebook-päivitys 19.07.2023. Viitattu 15.10.2023. <https://www.facebook.com/Espoonmokat>
- Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2023. Viitattu 15.10.2023. <https://www.espoonmokat.fi>
- Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry 2022. Toimintakertomus. Viitattu 23.11.2023. <https://www.espoonmokat.fi/wp-content/uploads/2023/05/toimintakertomus-espoo-mokat-2022.pdf>
- Hirsijärvi Sirkka, Remes Pirkko, Sajavaara Paula ja Sinivuori Eila 2007. Tutki ja kirjoita 13., osin uudistettu painos. Viitattu 10.9.2023. Kustannusyhtiö Tammi. Helsinki
- Intke-Hernández, Minna 2021. Kielen Oppimiseen tarvitaan yhteisöä ja osallisuutta. Virittäjä 125(1). Viitattu 26.11.2023. <https://doi.org/10.23982/vir.10158>
- Isola, Anna-Maria, Heidi Kaartinen, Lars Leemann, Raija Lääperi, Taina Schneider, Salla Valtari, ja Anna Keto-Tokoi, 2017. Mitä Osallisuus on? Osallisuuden Viitekehyistä Rakentamassa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 26.10.2023. Helsinki.
- Kantjärvi Piritta 2012. Fasilitointi luo uutta. Menesty ryhmän vetäjänä. Viitattu 28.8.2023. Talentum. Helsinki
- Kuusio Hanna ja Anna-Mari Aalto, 2019. Ulkomaalaisten Terveys ja Hyvinvointi Suomessa: FinMonik-tutkimus 2018-2019. Viitattu 20.11.2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki
- Lilja Niina, Laura Eilola, Anna-Kaisa Jokipohja, ja Terhi Tapaninen 2022. Aikuiset Maahanmuuttajat Arjen Vuorovaikutustilanteissa: Suomen Kielen Oppimisen Mahdollisuudet Ja Mahdottomuudet. Viitattu 6.11.2023. Vastapaino, Tampere.
- Nivala, Elina ja Sanna Ryyänen. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagogiikka, vol 14, 9–41. Viitattu 26.11.2023 <https://doi.org/10.30675/sa.122317>.
- Rastas Anna, 2010. Haastatteluaineiston monet tehtävät etnografisessa tutkimuksessa. Teoksessa Johanna Ruusuvoori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Tutkimushaastattelijan käsikirja. Vastapaino. Tampere.

- Saukkonen Pasi 2020. Suomi omaksi kodiksi. Kotoutumispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet. Viitattu 28.8.2023. Painopaikka: Gaudeamus.
- Sipponen-Damonte Mirjami 2020, Varmuutta fasilitointiin, Alma Talent. Helsinki. Viitattu 20.9.2023. Alma Talent. Helsinki.
- THL 2022. Viitattu 22.09.2023. <https://thl.fi/documents/966696/3775955/Osallisuuden+osallisuuden+24+apukysymyst%C3%A4+-+Osallisuuden+palaset+-+p%C3%A4ivitetty+helmikuussa+2020.pdf/0a64fc89-0710-4448-e209-0b4ae828e918?t=1580829201912>
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2023. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Viitattu 28.11.2023. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/perheenyhdistaminen>
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2021. Keskeiset kotoutumiseen liittyvät käsitteet. Viitattu 27.11.2023. <https://kotoutuminen.fi/keskeiset-kasitteetinen>
- Osana yhteistä ratkaisua Oy 2021. Tulevaisuuden näkymät järjestöissä. Viitattu 15.19.2023. <http://www.osana.fi/tnj2/>
- Vilka, Hanna 2015. Tutki Ja kehitä. Viitattu 10.8.2023. PS-kustannus. Viitattu 10.8.2023. Juva
- Vuori, Jaana 2015. Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena. Yhteiskuntapolitiikka 80;4,395–404. Teoksessa Johanna Hiitola, Merja Anis, Kati Turtiainen, Marja Alastalo, Rita Esberg, ja Merja Anis. Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi: Kohtaamisissa kehittyviä palveluita, 6-52. Viitattu 10.8.2023.
- Warren, Carol A.B 2002. Qualitative interviewing. Teoksessa Jaber F.Gubrium & James A.Holstein (toim.) Handbook of interview research: Context and method. Thousands Oaks: Sage,83–101.Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Tutkimushaastattelijan käsikirja. Viitattu 10.10.2023. Vastapaino. Tampere

